

## Özet

## Söz Sanatları

- İfade edileni daha etkili kılmak, anlama derinlik ve yoğunluk katmak için gerçekleştirilen söz oyunları vardır.
- Söz sanatları dediğimiz bu kullanımların bir bölümü söyleyişe, bir bölümü anlama dayalıdır.
- Söz sanatları, biçimsel ve anlamsal özellikleriyle daha çok uyum sağladıkları şiirlerde, yoğunlukla kullanılır.

## Teşbih (Benzetme)

Özellikleri yönüyle zayıf olan bir varlığın güçlü olana benzetilmesidir.

**Örnek:** Kalecimiz kedi gibi çevik  
Benzeyen Kendisine Benzetilen Benzetme Edatı Benzetme

Yönü

Kedi kaleci → Teşbih-i belîğ  
Kendisine Benzetilen Benzeyen (Güzel Benzetme)

## İstiare (Eğretileme)

Bir sözcüğü kendi anlamı dışında kullanarak, bir şeyi benzediği başka bir varlığın adıyla ifade etme sanatıdır. Benzeyen ve benzetilen unsurlarının yalnızca birisiyle yapılan bir tür benzetmedir.

- **Açık İstiare:** Yalnızca benzetilen kullanılarak yapılan benzetmedir.

**Örnek:** Arslanlarımız sınırlarımızı bekliyor. → Açık İstiare  
Benzetilen (Askerler → Benzeyen)  
Şakaklarıma kar mı yağdı, ne var? → Açık İstiare  
Benzetilen (Ak saç → Benzeyen)

- **Kapalı İstiare:** Yalnızca benzeyen kullanılarak yapılan benzetmedir.

**Örnek:** Askerlerimiz kükreyerek saldırdı. → Kapalı İstiare  
Benzeyen (Kendisine Benzetilen → arslan)

## Özet

**Uyarı:** Bütün kişileştirmelerde kapalı istiare vardır; fakat bütün kapalı istiarelerde kişileştirme yoktur.

**Mecazımürsel (Ad Aktarması, Düz Değişmece)**

Bir sözcüğün benzetme amacı güdülmeden – aralarındaki bir ilgiye dayanarak – bir başka sözcük yerine kullanılması sanatıdır.

Aktarmayı mümkün kılan bu ilgiler iç - dış, yapıt - sanatçı, parça - bütün, neden - sonuç gibi gerçekleşebilir.

**Örnek:** Usta kalemler gelişmeleri yorumluyor.

düşünür - yazar

Evden izin alıp gelirim.

Aile

Ege bizi bağrına bastı.

Ege halkı

**Teşhis (Kişileştirme)**

İnsanlara özgü bir özelliğin insan dışındaki herhangi bir varlığa aktarılmasıdır.

İnsan dışındaki varlık konuşturulursa intak yapılmış olur. Bu durumda: Her intak bir teşhistir ama her teşhiste intak yoktur.

**Örnek:** Deniz ve mehtap sordular seni: Neredesin?

Dal bir gün dedi ki tomurcuğuna: İçimde kanayan yara gibisin.

**Mübalağa (Abartma)**

Bir varlığı, olguyu ya da durumu gerçekte olduğundan daha fazla veya az göstermedir.

**Örnek:** Âlem sele gitti gözüm yaşından.

*Karacaoğlan*

Elim değse akan sular tutuşur

İçim dışım yanar oldu gel gayrı

*Abdurrahim Karakoç*

**Tezat (Karşıtlık)**

Karşıt anlamlı sözcüklerden hareketle iki karşıt düşüncenin belirtilmesidir. Dikkat edilmesi gereken, yalnızca karşıt anlamlı sözcüklerle değil karşıt durumlarla bu sanatın gerçekleşeceği.

## Özet

**Örnek:** Geç yatar, erken kalkarım. → Yok  
Siyah beyaz bir fular takmış. → Yok  
Güleriz ağlanacak hâlimize. → Tezat  
İşkence yaptıkça bana gülerdi.  
Benim sadık yârim kara topraktır. → Tezat

### Tariz (Dokundurma – İğneleme)

Söylenen söz ile aslında tam tersini kastetmedir. Tarizde alay, iğneleme söz konusudur.

**Örnek:** Engin kültürüyle Cin Ali serisini okudu ve yorumladı.  
Bu su çok temiz, içinde benden başka her şey var.

### Telmih (Hatırlatma)

Herkesin bildiği bir olaya ya da kişiye işaret etmedir.

**Örnek:** İnsanız, en şerefli mahlukuz,  
Deyip de pek fazla övünmemiz haksız,  
Atamız elma çaldı cennetten  
Biz o hırsızların çocuklarıyız.  
*Orhan Seyfi Orhon*  
Ekmek Leylâ oldu dostlarım  
Mecnûn oldum peşi sıra giderim.  
*Mehmet Akif Ersoy*

### Tenasüp (Uygunluk)

Anlamca birbiriyle bağlantılı sözcüklerin birlikte kullanılması sanatıdır.

**Örnek:** Samsunun evleri denize bakar  
Sokakları yosun içinde;  
Çapalar, takalar, mavnalar  
Bilyeler gibi suyun üstünde  
Bir iner bir kalkar  
*Cahit Külebi*  
Ne nergis, ne leylak, ne lale, ne gül  
Hepsiyle dolu bir selesin güzel